

• Рубриката се води от доц. д-р Илияна Горанова

ОБУЧЕНИЕ

Устното убеждаващо изказване и средното училище: теоретични аспекти (Първа част)

Доц. д-р Огняна Георгиева-Тенева – Нов български университет

Публичният живот е немислим без комуникативната активност на участниците в него – обменът на мнения и виждания лежат в основата му. Устната убеждаваща реч е алтернатива на принудата, която действа от позициите на властта и силата.

За да бъде убеждаващата реч пълноценна, са нужни умения за употреба на езика в *определен контекст*, за избор на езикови средства съобразно с *определена комуникативна ситуация*, за въздействие *върху конкретни участници в общуването*. Една от целите на средното училище е да формира тези умения, приемайки постановката за отношението между език и реч, станала класическа в съвременната лингвистика, и стремежки се да развива не само езиковите, но и дискурсните компетентности на учениците.

Устното изказване в лингвистична перспектива

Лингвистичният дял, който дава най-големи възможности за теоретично осмисляне на речевите умения в съответствие с конкретната комуникативна ситуация, е прагматиката, поради което настоящата разработка я приема за свой теоретичен базис.

Прагматичната лингвистика днес не е единно понятие, налице е разнообразие от гледни точки към проблеми на терминологията, на референцията, на компонентите на речевия акт и тяхното своеобразие, на комуникативно-целевата семантика и пр., но онова, което тук ни интересува, са не различията между отделните теоретични гледища, а тяхното „общо сечение“ – езиковото *поведение* на говорещите. Важно за нас е пренасочването на изследователската мисъл от херметизираната теоретична лингвистика (която, по остроумния израз на Н. Ив. Жинкин, изучава мълчаливия, а не говорещия човек) към прагматичната лингвистика – пренасочване, което синтезирано обобщава Стефана Димитрова: „Все по-малко се говори за език и все повече за речева дейност. При това акцентът не пада върху речта като практическа реализация на езиковата система, а като една от формите на живота“ (Димитрова 2009:10).

Образователните усилия за формиране на умения за устна убеждаваща реч намират теоретичните си основания в труда на Чарлз Морис „Основи на теорията на знаците“ (1938), където се изследва поведението на знаковете в реалната комуникация. Ако потърсим проекции на този труд в образователното пространство, преди всичко трябва да посочим разбирането за езиковите формации като средство за общуване, използвано от живия човек, от конкретния говорещ ученик. Впрочем на Чарлз Морис лингвистиката дължи превръщането на гръцката дума *πραγμα* (‘действие, работа’) в лингвистичния термин *прагматика*, обозначаващ учението за отношението между ползвателите на знаковите системи и знаковете.

От съществено значение за теоретичния базис на днешното езиково обучение са трудът на Дж. Сърл „Какво е речевото действие“ (Сърл 1965) и харвардските лекции на Дж. Остин, оформени след смъртта му в книгата „Как с думите се вършат неща“ (Остин 1996). Двамата лингвисти споделят схващането за трикомпонентната същност

на речевия акт – локуция, илокуция, перлокуция, и разработвайки в дълбочина илокуцията, представят своите виждания за изразяването на интенция, ориентирана към постигането на комуникативна цел.

Значим за опознаването на устната реч е и приносът на семиотиката от последно време. Определяйки устната реч като първична спрямо писмената, Борис Гаспаров защитава идеята за лингвистичната еманципация на устната реч от писмената и изследва специфичната семантика на устната комуникация (Гаспаров 2009).

Устната реч се проучва и у нас. През 90-те години се правят първите сериозни проби за концептуално утвърждаване на устната реч като официална форма на езика, която не е „развалена“ писмена реч (Попова, Ницолова 1997); предлагат се класификации на устните текстове (Маровска 1998); експлицира се антропоцентрична ориентация на езиковедските изследвания (Пенчева 1998). Следващите две десетилетия задълбочават наблюденията върху устната реализация на езика в сферата на произносителните и синтактичните особености (Виденев 2003); върху словоредата, лексикалните средства, дискурсните маркери, междуличностното взаимодействие, метаезиковото равнище и др. (Тишева 2013); върху основанията за езиков избор съобразно със събеседника и ситуацията на общуване, върху адекватността на формата и комплекса от изразни средства спрямо стратегиите на комуникацията, върху неформалността в общуването и диверсификацията на дискурсите (Кирова 2010).

Контекстът – като важен фактор при пораждането и осъществяването на прагматичните значения, винаги е динамичен, тъй като участниците в комуникативния процес си взаимодействат активно и условията на общуването никога не са едни и същи. Контекстът на изказването включва и индивидуалните особености на всеки участник, както и специфичната комуникативна роля, която той изпълнява. У нас най-често се говори за два типа контекст: езиков (лингвистичен) и извънезиков (екстралингвистичен). Според една по-детайлизирана класификация контекстът има четири аспекта: физически – според мястото на комуникацията; епистемичен – според общите знания за света на участниците в комуникацията; лингвистичен – според казаното

преди да се направи собственото изказване; социален – според социалните отношения и роли на участниците в общуването. Настоящата разработка споделя виждането, че отчитането на контекста от страна на участниците в образователния процес е от изключително значение за успеха на тяхното речево взаимодействие.

Взаимодействието между контекста и семантиката на изказването влияе върху определянето на комуникативната цел на говорещия. Коректното схващане на контекста от страна на слушателя помага да се разбере смисълът на дадено изказване, без да се свежда до неговото буквално значение; да се осъзнае, че в различни контексти едно и също изказване има различен смисъл.

В публичната сфера функционират различни устни речеви жанрове – лекция, реч, изказване, разказ, приветствие, реплика, дуплика и пр. Убеждаващото изказване, което е предмет на нашата разработка, е езиково съобщение, целящо да убеди някого в нещо, като се правят специален подбор и подредба на езиковите средства. Разгледано в перспективата на този специален подбор и подредба на езиковите средства – т.е. в перспективата на красноречието, убеждаващото изказване се превръща в предмет на реториката. Убеждаващата комуникация „може да бъде разгледана като съвременен вариант на реториката или по-точно като практика на реториката, реторика в действие“, твърди Виржиния Радева (Радева, 2014: 12).

Устното убеждаващо изказване в реторична перспектива

Реториката – в практически и в изследователски план – има хилядолетни натрупвания. Достигналото до нас от Античността в голямата си част не е изгубило валидност и днес. Разбира се, съвременните социокултурни условия извикват нови изследвания, които най-често обвързват ораторската реч с прагматиката на публичното общуване.

Настоящата разработка приема за свой теоретичен фундамент, освен прагматичната лингвистика, и прагматичната реторика, или неореториката, чието интензивно развитие започва преди около петдесет години. В съответствие със съвременния социокултурен контекст неореториката имплицира идеята, че дидактическата, нормативната

реторика, която знае коя е „правилната“ реч, вече е анахронизъм. Префиксът „нео“ към „реторика“ идва вследствие на отместването от дескриптивното към прагматичното начало, свързано с изследванията на езика в действие. В епохата на масовите комуникации пресечните точки между ливгвистиката и реториката стават все повече. Транслингвистиката на Р. Барт например смята себе си за приемник на реториката. Школата на френския структурализъм, в която освен Ролан Барт влизат и Цветан Тодоров, Жерар Женет, Алгирдас-Жулиен Греймас, Клод Бремон и др., приема връщането на реториката върху интелектуалната сцена с ентузиазъм. През 60-те години на XX век Р. Барт публикува серия статии, инициращи неореторични изследвания. През 1964 г. Ж. Женет подема дискусия за влиянието на реториката върху езика, през 1967 г. Цв. Тодоров публикува забележителната си статия „Тропи и фигури“. През 1970 г. се появява „Обща реторика“ на белгийски екип начело с Ж. Дюбоа. Трудът обхваща различни видове комуникации – от поетическия език през търговската реклама и политическата пропаганда до драматичния спектакъл и комиксите. Изследват се формите на реализация на реторичната функция на различни равнища на езика (Дюбоа, Еделин, Клинкаенберг и др. 2006). По-късно се появява и базисният за съвременната реторика труд на Ч. Перелман „Новата реторика и хуманитаристиката“ (Перелман 1979).

Нека проследим основните постановки на днешната реторика, без да страним от завещаното от Античността.

Ораторът се оценява преди всичко по намерението, което го подбужда да говори. Още древните гърци са приели две основания за ораторската изява – желанието да се каже *истината* и с нейна помощ да се направи *добро*. Реториката следва да се схваща като служителка на доброто и на истината в публичното пространство. Нужно е обаче да се подчертае, че с ораторската дарба може да се злоупотребява. Става дума за императивното речево въздействие, което е „разпространено във всяка тоталитарна система, защото такава система се основава на страха“ (Зарецка 1998: 85). Теоретиците на реториката наричат този тип речево въздействие „аргумент на силата“, или „довод на тоягата“ – „argumentum ad baculum“, в терминологията на древните римляни,

където се използват заплахи, принуди, шантажи и неистинни аргументи. Ето защо е важно у учениците да се развива не само умението да говорят добре за доброто, но и да разпознават онова красноречие, което преследва не хуманни, а пропагандни цели.

Успехът на оратора е функция на знанията по предмета на изказването, т.е. преди ораторстването стои специалната подготовка (по право, политология, педагогика, екология, туризъм, цветарство, социално-битови въпроси, богословие и пр.). Едва след като знаеш *какво* да кажеш, идва въпросът *как* да го кажеш.

Съотнасянето на знанията с красивото говорене е в пряка връзка със старото питане дали реториката е наука или изкуство. В тази връзка Донка Александрова отбелязва, че въпросното противоречиво единство е един от най-големите парадокси на ораторската проза, която едновременно представя „действителната правда“, но и въздейства, сякаш е произведение на изкуството: „Ораторът, подобно на твореца на художествени ценности, филтрира и съгъстява жизнения материал, отделя главното от второстепенното, влага своя интерпретация, за да може неутралното, самостоятелното битие на вещите, съзнателно организирано, да придобие действеност и изразителност. Преобразуващото намесване във фактите позволява на оратора, както и на художника, да погледне проблема от нов ъгъл, да достигне до нови изводи. Тази условност на отражението не е своеволна. Тя се подчинява на закона на обективността на съдържанието и се прилага главно в стилните похвати, жестовете и мимиката на оратора“ (Александрова 2006: 19).

Да си убедителен, означава да умееш да се аргументираш. Хаим Перелман, създател на една от най-авторитетните школи по реторика през XX век, отбелязва: „Новата реторика е теория на аргументацията“ (Перелман 1979: 9). Като привърженик на рационалната аргументация и на логическия позитивизъм, Перелман не слага знак за равенство между реториката и логика: „новата реторика“ оперира не с истини, а с мнения, и се занимава не с научни въпроси, а с човешките ценности. Изследователят подчертава, че само природо-математическите науки, често наричани „точни“, боравят с доказуеми твърдения, докато обществените науки боравят с ценности, а оценъчните съждения

се нуждаят не само от логика и от универсалност на опита, а преди всичко от аргументация. За да обозначи различията в обосновката на твърдението в „точните“ и в обществените науки, Перелман използва два отделни термина: „доказателство“ – за природните науки, и „аргументация“ – за хуманитарното знание, което според него поначало има относителен характер. За „истина“ в науките за човека и за обществото не е правомерно да се говори – коректно е да се говори за мнения, които са повече или по-малко достоверни. Докато доказателството в „точните“ науки няма отношение към личността на комуникатора и на слушателя, защото е надличностно, или безлично, „обективно“, то аргументацията в убеждаващата комуникация има пряка връзка с реторичните умения на оратора и с предразположението на аудиторията. Аргументацията цели да приобщи слушателите към дадена теза, т.е. да промени съществуващо отношение.

Известният философ на XX век Стивън Тулмин също смята, че към хуманитарното знание не може механично да се прилагат методите на естествените науки. Аргументативният акт в науките за човека и за обществото отговаря на въпросите „Къде отиваме? С какво превозно средство? По кой път ще минем?“ Моделът за аргументация на Ст. Тулмин съдържа шест взаимносвързани компонента: твърдение (теза), основания (доводи), гаранция (потвърждение), подкрепа, модално определение и опровержение (Тулмин 1958). Когато развиват своите теоретични модели на аргументацията, Ст. Тулмин и Х. Перелман всъщност не отхвърлят старите стандарти на логиката, но тъй като ги намират за недостатъчни, прибавят към тях и допълнителни, които отчитат съвременния социокултурен контекст и съобразяват реторическата тактика с него.

Близки до тези идеи застъпват и Ф. Х. Ван Емерен и неговите съмишленици от холандската школа по аргументация. Техният подход, придобил известност като прагма-диалектически, се основава едновременно на логиката и на реториката. Идеята е, че логиката сама по себе си невинаги е достатъчно убедителна – в много случаи се получава тъкмо обратното: едно твърдение, което не стъпва на основателни доводи и всъщност е неистинно, има по-голяма убедителна сила и

съответно печели повече поддръжници, отколкото истинното, логично и добре обосновано виждане, което обаче не е успяло да убеди в правотата си. Тук именно на помощ може да дойде реториката. Нейната аргументация не съвпада с логиката, която често е суха, безцветна, незаразителна. Реториката има за цел да представи същата логика в нова светлина – онази, която е „предпочитана“ от опонента. Това всъщност е територията на прагматиката. Така холандските учени се стремят да съчетаят логическия подход, или „диалектиката“ – в смисъла, вляган в това понятие от Аристотел, и прагматиката, т.е. те залагат и на изискването за полезност, за ефективност. Прагма-диалектическият подход на Емерен придобива голяма известност, особено сред лингвисти, реторици и философи. Определението на Емерен за аргументацията гласи: „Аргументацията е словесна и социална дейност на разума, целяща да повиши (или да понижи) приемливостта на противоречива гледна точка за слушателя или читателя посредством предлагане на съвкупност от изречения, предназначени да оправдаят (или да отрекат) гледната точка на рационалния (арбитър) съдия“ (Емерен, Гротендорст, Хенкеманс 2006: 5). Същата идея срещаме у И. Ричардс (Александрова 2006: 216) и У. Буут (Booth 1961: 16), макар и изразена с други думи: И. Ричардс говори за съчетаване на научното с емотивното, а У. Буут – на логиката с въображението. Н. Фрай борови с термините *емоционална реторика* и *концептуална реторика*. Първата предизвиква чувства, а втората направлява чувствата (Фрай 1987).

Съсредоточавайки вниманието си върху ценностите, Перелман твърди, че онези от тях, които може да бъдат определени като „универсални“ – истината, добротата, красотата, справедливостта, представляват инструменти за убеждаване. Конкретните ценности, приети от даден народ, социална прослойка, професионална общност и т.н., определят типове поведения, свързани с духа на критиката, промяната и чувството за романтика – това са лоялност, солидарност, чест и пр. Според Перелман ораторството следва да отчита и двата типа ценности – и универсалните, и конкретните.

Теоретичното реторично наследство днес представлява интерес за все по-широки обществени кръгове – медийни експерти, специалисти

по PR и комуникации, журналисти, политици, експерти по политически маркетинг и мениджмънт. Реториката би следвало да има място и в средното училище – поне на практическо равнище.

Устното убеждаващо изказване в образователна перспектива

В днешния научен и социокултурен контекст, когато прагматиката е важен модус на лингвистиката и на реториката, езиковото обучение в средното училище е обърнато с лице към живото речево общуване, към развитието на устните комуникативни умения, включително към убеждаващата реч. Но достатъчно ли е направеното дотук, за да придобият учениците умения за компетентно участие в убеждаващата комуникация?

Преди всичко следва да подчертаем, че езиковото обучение у нас е синхронизирано с Общоевропейската езикова рамка (ОЕЕР), която определя говоренето като един от четирите задължителни елемента на езиковата компетентност (наред със слушането, четенето и писането). Придобиването на умения за говорене е една от основните задачи и на учебния предмет Български език и литература. Наредбата за общообразователна подготовка (30. 11. 2015 г.) поставя изискването за функционална грамотност, а очакваните компетентности са в сферата на добрата ориентация в комуникативноречевата ситуация, на правилното определяне на комуникативното намерение и на съответната реторична стратегия, на уместна употреба на езиковите средства в публично изказване. Стандартите по литература също залагат овладяване на умения за устни изказвания – акцентира се върху ориентацията в комуникативната ситуация, владеенето на основни жанрове на съвременна културна комуникация, композирането на изказването с оглед на ясното поставяне на тезата и привеждането на доказателства, постигането на максимално въздействие върху възприемателя чрез подбор на подходящи езикови средства.

Както се вижда, на равнище „стандарт“ нормативната образователна документация заявява ангажимент към устните комуникативни умения, в това число и реторични.

Налице са обаче обстоятелства, които възпрепятстват пълното покриване на стандартите: у нас устните речеви умения не се взимат

предвид при националните външни оценявания по български език и литература: заявеното на „входа“ не съответства на провереното постигнато на „изхода“. При това положение усилията на учители и на ученици се съсредоточават върху писмената реч. Възниква въпросът доколко ще е успешно вербалното социално участие на днешните ученици, доколко те ще могат да изразяват своята гражданска позиция.

В цитирания труд на руския семиотик Борис Гаспаров се подчертава, че училищното обучение в голяма степен формира езиковата рефлексия на говорещия, задават се параметрите, в които той привиква да мисли езика. Според Гаспаров училищното изучаване на езика е, на първо място, обучение в писане, а на второ – повече или по-малко репродукция на науката за езика. Човек знае, че съществуват „думи“, че думите имат „значение“, че думите с тяхното значение образуват изречения, че значението на изречението е в „мислите“, че думите се състоят от букви (звукове) и т.н. – и само в тези параметри той може да осмисли всеки речев феномен, в съответствие с тази единствена кодификация, която той има на разположение. Тоест, устната реч е зависима от ценността на писмената реч. Устната реч се нуждае от реабилитация в съвременен контекст, настоява Гаспаров, – за да не се мисли като предписмена култура (Гаспаров 2009).

Налични изследвания доказват, че в публичната сфера у нас властва речева немара¹. В същото време интензифицирането на публичния живот кара все повече хора да осъзнават нуждата от умения за убедително говорене. Не е случайно, че множество неформални общества, граждански организации, частни образователни центрове и пр. предлагат курсове за развитие на речевите умения и преди всичко – на уменията за убеждаване. Търсенето на подобни образователни услуги подсказва, че средното училище не задоволява в достатъчна степен потребностите от владеене на умения за устно убеждаване.

Наблюденията за незадоволителната речева култура, които описват филолозите – специалисти по масови комуникации, се потвърдиха

¹ Показателни в това отношение са изследванията на Надежда Сталянова и Владислав Миланов „Езикови портрети на български политици. Част първа“ (2013) и „Езикови портрети на български политици и журналисти. Част втора“ (2014).

от наше проучване. В рамките на дисциплината Български език, която в Нов български университет осигурява част от задължителните базови умения, се обърнахме към студенти първокурсници с въпроса „Подготви ли ви средното училище да говорите убедително?“. Преобладават отрицателните отговори: „Дават ни се безсмислени изпитвания, за които в повечето случаи зубрим или преписваме. Би било по-ползено да излезем и да говорим по определена тема, отколкото да избираме измежду *a*, *b*, *v* и *z*“ (Ц. Т.). „Не карайте хората да зубрят – карайте ги да мислят... да показват собствените си проучвания“ (В. Ц.); „...средното училище не ни подготвя да говорим убедително, а да говорим като роботи...“ (Ц. Т.); „Не се наблягаше много на устната реч, защото за по-важно се смяташе да изкараме матурата“ (Д. С.); „В часовете по български език ни учат повече на правила за правопис, а не на говорене“ (Н. А.); „В моето училище устните дискусии бяха случайни.... Писмената форма на изпитване беше по-често срещана.... Диалози се наблюдаваха в часовете по чужди езици“ (Я. М.); „В моето училище не сме правили устна дискусия, редовно имахме писмени домашни“ (М. П.); „Много от средните училища в България не отделят достатъчно внимание на това, учениците да дискутират помежду си“ (П. П.); „Учениците не придобиват умения да изразяват устно мнението си и да го доказват“ (С. И.). В този безрадостен контекст би било добре, ако у нас не се стигне до наблюдаваното от Ж. Женет изпълване на термина „реторика“ с отрицателни конотации – защото се осмисля като „кухо, надуто бърборене“ (Женет 2001). Все пак анкетата със студентите свидетелства и за налични изключения от общата неудовлетвореност от устната аргументативна подготовка в средното училище. Те се отнасят до отделни училища и до отделни учители, преподаващи по предметите Психология и логика, Философия, Свят и личност, Етика и право, Литература: „В основата на тези предмети стои дискусията и оценките се поставят върху участието, т.е. учениците се насърчават да говорят помежду си, да избират позиция и да я защитават“ (Е. М.); „Друг важен аспект от подготовката по изразяване в училище са устните изпитвания и въобще изявите пред съученици. Освен разказването на урок, който може да се наизусти и да не покаже речевите способности, често се поставят задачи като доклади и презента-

ции. Полезното при тях е, че ученикът не се обръща към преподавателя, а към класа си, отговаря на въпроси на своите връстници и развива не само презентационни, а и дискуссионни умения“ (М. В.).

Разбира се, необходимостта от овладяване на функционални комуникативни умения е коментирана неведнъж на образователни форуми и от страниците на различни специализирани издания. Тук изразяваме солидарност с едно виждане, което според нас синтезно представя характера на очакваната промяна: „Да престане до 8. клас да се преподава предимно описателна таксономична граматика, а да се преподават и упражняват различните употреби на българския език“ (Георгиев 2010: 23).

Развитието на умения за устно убеждаване в средното училище се нуждае от специални, системни усилия, които да бъдат част от цялостно обновен проект за обучение в устно (без да пренебрегваме писменото) боравене с информация от различни дискурси и съответно за оценка на уменията за разбиране и създаване на устни текстове – като компонент на общата оценка на комуникативните компетентности при националните външни оценявания и при държавния зрелостен изпит. В изследователски план това предполага наличие на задълбочено методическо изследване върху развитието на устните комуникативни умения на учениците².

Следващият дял на нашата разработка си поставя скромна задача – да предложи идеи, които при сегашното нормативнообразователно статукво да подпомогнат работата в гимназията за подобряване на устните комуникативни умения по отношение на убеждаващата реч.

(Продължението в следващия брой)

² Както знаем, за писмената реч такова изследване съществува – тритомникът „Писмените ученически текстове“ с авторски колектив М. Георгиева, Е. Добрева, Р. Йовева и Ив. Савова (2002 – 2003 г.).

Списък с използваната литература:

- Александрова, Д. (2006). *Метаморфози на риториката през ХХ век*. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Буут, У. (1961). Booth, W. *The Rhetoric of Fiction*. Chicago & University of Chicago Press.
- Бърк, К. (1950): Burk, K. (1950). *A Rhetoric of Motives*. < http://www.communicationcache.com/uploads/1/0/8/8/10887248/kenneth_burke_-_a_rhetoric_of_motives_1950.pdf Посетено на 30. 01. 2017
- Виденов, М. (2003). *Българската езикова политика*. София, Международно социолингвистическо дружество
- Гаспаров, Б. (2009). *Устна реч как семиотически обект*. В: Слово устно и слово книжно: Сборник статей. Москва, РГГУ
- Георгиев, Б. (2010). Паронимните грешки от гледище на езиковата и общата култура. *Език и литература*, (3 – 4)
- Димитрова, Ст. (2009). *Лингвистична прагматика*. Велес
- Дюбоа, Ж., Ф. Еделин, Ж.-М. Клинкаберг и др. (2006): Дюбуа, Ж., Ф. Еделин, Ж.-М. Клинкаберг и др. (2006). *Общая риторика*. Москва, Прогресс
- Емерен, Фр., Р. Гротендорст, Ф. Хенкеманс. (2006). *Системна теория на аргументацията*. София, СУ „Св. Климент Охридски“
- Емерен, Фр. (2010). *Как да печелим дебати*. София, СУ „Св. Климент Охридски“
- Женет, Ж. (2001). *Фигури*. София, Фигура
- Зарецка, Е. (1998): Зарецкая, Е. Н. (1998). *Риторика. Теория и практика речевой коммуникации*. Москва, Дело
- Кирова, Л. (2010). *За прагматичните аспекти на съвременната комуникация*. В: ЛитерНет [Онлайн ресурс]. 24. 07. 2010, № 7 (128). [Посетено на: 06. 01. 2017]
- Маровска, В. (1998). *Стилистика на българския език*. Пловдив, Унив. изд. Паисий Хилендарски
- Остин, Дж. (1996). *Как с думите се вършат неща*. София, Критика и хуманизъм
- [Също: < <https://e-edu.nbu.bg/mod/resource/view.php?id=426>] [Посетено на: 01. 02. 2017]
- Пенчева, М. (1998). *Езикът в човека, човекът в езика*. София, УИ „Св. Климент Охридски“
- Перелман, Ч. (1979): Perelman, Ch. (1979). *The New Rhetoric and the Humanities (Essays on Rhetoric and its Applications)*. D. Redel Publishing Company, Dordrecht, p. 9.

Попова, В., Р. Ницолова. (1997). Въпроси на българската езикова ситуация и нормата на книжовния език. *Българска реч*, (1-2): с. 16 – 22

Радева, В. (2014). *Убеждаваща комуникация и диалог*. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Ричардс, И. (1965). Richards, I. A. *The Philosophy of Rhetoric*. New York, Oxford University Press

Сърл, Дж. (1965). Searle, J. R. *What is a Speech Act? Philosophy of America*, ed. By Max Black. Allen and Unwin, London& 221 – 239.

Тишева, Й. *Прагматични аспекти на устната реч*. (Littera et Lingua. Series Dissertationes 3) [Електронна книга]. София: Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 2013, <http://bgspeech.net/publications/lili_series3_tisheva_2013.pdf [Посетено на: 18. 01. 2017]

Тулмин, Ст. (1958). Toulmin, St. *The Uses of Argument*. Cambridge University Press

Фрай, Н. (1987). *Анатомия на критиката*. София, Наука и изкуство

THE ORAL PERSUASIVE SPEECH AND THE HIGH SCHOOL: THEORETICAL ASPECTS

Assoc. Prof. Ogniyana Georgieva-Teneva, PhD –
New Bulgarian University

Summary: The article explores important linguistic, rhetorical and educational aspects of oral persuasive speech. Our objective is to prove that the efficiency of oral argumentative speech is directly dependent on the proper assessment of the context of communication and on the successful pragmatism of the speech according to it. The authors express the opinion that the secondary school should update the educational strategies for the development of oral argumentative speech

Keywords: high school, linguistic pragmatics, pragmatic rhetoric, oral argumentative speech